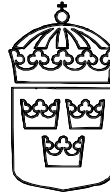


Kommittédirektiv



Utvärdering av operativa räddningsinsatser
vid skogsbränder 2018

Dir.
2018:81

Beslut vid regeringssammanträde den 16 augusti 2018

Sammanfattning

En särskild utredare ska utvärdera de operativa räddningsinsatserna i samband med de omfattande skogsbränderna i Gävleborgs, Dalarnas och Jämtlands län sommaren 2018. Syftet med utvärderingen är att ta till vara erfarenheter och få ny kunskap inför liknande händelser i framtiden.

Utredaren ska bl.a. utvärdera

- samordning, samverkan och ledning av insatserna,
- användning av samhällets samlade resurser, och
- kommunikation och information till allmänheten.

Uppdraget ska redovisas senast den 31 januari 2019.

Bakgrund

Extremt varmt väder med torka och skogsbränder

Den torra sommaren 2018 har medfört att det har uppstått ett stort antal omfattande skogsbränder på flera håll i landet som hotat människor, bebyggelse och skogsegendom. Släckningsarbetet har skett i samverkan mellan kommunala räddningstjänster, länsstyrelser, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB), Försvarsmakten, SOS Alarm och ett stort antal andra myndigheter, organisationer och frivilliga. Vidare har

omfattande internationellt stöd lämnats från flera länder i form av vattenbombande flygplan och helikoptrar, brandmän, utrustning och fordon.

I de omfattande räddningsinsatserna har det snabbt uppstått ett stort behov av resurser från lokalt, regionalt och centralt håll. Flera olika aktörer har medverkat över tid med olika resurser. Resursansvaret ligger primärt på de enskilda kommunerna. Länsstyrelserna har haft en sammanhållande och samordnande roll inom sitt geografiska område. MSB har bistått med förstärkningsresurser och samordnat mottagandet av de internationella stödresurserna.

Det stora antalet aktörer som har bidragit till insatserna har ställt höga krav på samordning, samverkan och ledning. Särskilt viktigt har det varit att effektivt kunna dirigera det internationella stödet och stödet från organisationer och frivilliga.

Mellan den 23 juli och den 9 augusti 2018 övertog Länsstyrelsen i Gävleborgs län ansvaret för räddningstjänsten i Ljusdals kommun med stöd av 4 kap. 33 § förordningen (2003:789) om skydd mot olyckor.

Regeringen har följt händelseutvecklingen noga och hållit en hög beredskap för att kunna vidta åtgärder. Regeringen har bl.a. fattat beslut om finansiering av räddningsinsatser och ersättning till frivilliga organisationers samordning och frivilliga insatser (dnr Ju2018/03823/SSK). Vidare har regeringen bemyndigat MSB att få begära bistånd inom ramen för det internationella samarbetet Partnerskap för fred (dnr Ju2018/03825/L4).

2017 års räddningstjänstutredning

Räddningstjänstutredningen lämnade i juni 2018 förslag för en effektivare kommunal räddningstjänst med bättre förutsättningar att förebygga olyckor och minska skador till följd av olyckor (SOU 2018:54). Utredningen föreslår bland annat följande:

- Kommunerna ska få en utökad skyldighet att samverka med varandra för att effektivare kunna genomföra omfattande räddningsinsatser, till exempel vid större skogsbränder.
- MSB ska få uppgiften att utöva tillsyn över den kommunala räddningstjänsten.

- MSB ska få uppgiften att kunna ta över ansvaret för kommunernas räddningstjänstverksamhet vid mycket omfattande räddningsinsatser.
- Kommunerna ska ha tillgång till en ständigt bemannad funktion för effektivare övergripande räddningsledning i hela landet vid omfattande bränder eller andra allvarliga händelser.
- MSB ska ges en förtydligad uppgift när det gäller att kunna tillhandahålla nationella stödresurser, till exempel stabs- och ledningsstöd eller utrustning för skogsbrandbekämpning vid pågående omfattande räddningsinsatser.
- Kommunerna bör ta ett större ansvar för att kommunalanställda i större utsträckning ska kunna vara deltidsbrandmän. Deltidsbrandmän ska dessutom undantas från reglerna om A-kasseersättning i fråga om avräkningskrav mot erhållen lön.

Betänkandet har remitterats.

Andra uppdrag relaterade till skogsbränderna

Regeringen har den 2 augusti 2018 lämnat uppdrag till Sjöfartsverket att utreda förutsättningarna för att myndighetens sjö- och flygräddningshelikoptrar även ska kunna användas till brandbekämpning. Uppdraget ska redovisas senast den 31 december 2018. Sjöfartsverket ska också se över vilka helikoptrar som kan bli operativa inom kort och därmed kunna delta i eftersläckningsarbetet. Denna del av uppdraget ska redovisas senast den 14 september 2018. (dnr N2018/04260/SUBT)

Regeringen har den 2 augusti 2018 lämnat uppdrag till Länsstyrelsen i Jämtlands län att samordna eftersläckningsarbetet efter skogsbränderna 2018. Uppdraget ska redovisas senast den 1 april 2019. (dnr N2018/04261/SK)

Regeringen har den 9 augusti 2018 lämnat uppdrag till MSB att utifrån erfarenheter från sommarens skogsbränder analysera och redovisa behoven av en förstärkt kapacitet avseende materiel, personalförsörjning och brandbekämpning från luften.

Uppdraget ska redovisas den 14 september 2018 avseende materiel och den 31 januari 2019 avseende övriga delar. (dnr Ju2018/03972/SSK)

Regeringen lämnar den 16 augusti 2018 uppdrag till Trafikverket att utvärdera beredskap och förebyggande åtgärder rörande statlig transportinfrastruktur vid omfattande skogsbränder eller extrema vädersituationer. Uppdraget ska redovisas senast den 31 december 2018.

Regeringen lämnar den 16 augusti 2018 uppdrag till Socialstyrelsen att följa upp och utvärdera socialtjänstens och den kommunala hälso- och sjukvårdens förmåga att hantera krissituationer så som vid höga temperaturer och vid evakuering. Uppdraget ska redovisas senast den 31 mars 2019.

Uppdraget att utvärdera de operativa räddningsinsatserna vid skogsbränderna sommaren 2018

Det är av stor betydelse att följa upp räddningsinsatserna i samband med sommarens extrema vädersituation och omfattande skogsbränder för att ta till vara erfarenheter och få ny kunskap inför liknande händelser i framtiden. Mycket omfattande skogsbränder till följd av långvarig torra av det slag som vi har haft denna sommar och även sommaren 2014 i Västmanland, har hittills varit sällanhändelser som det har varit svårt att planera för. Varmare väder är någonting som vi i framtiden kommer att få se allt oftare på grund av klimatförändringarna. Det kan innebära torrare somrar och att det förebyggande arbetet och beredskapen att hantera stora skogsbränder behöver anpassas.

En särskild utredare ska utvärdera de operativa räddningsinsatserna i samband med skogsbränderna i Gävleborgs, Dalarnas och Jämtlands län sommaren 2018.

Samordning, samverkan och ledning av insatserna

Utredaren ska särskilt belysa

- de operativa insatserna inom ramen för lagen (2003:778) om skydd mot olyckor,

- samordning, samverkan och ledning på lokal, regional och nationell nivå, och
- Sveriges förmåga att ta emot och använda internationellt stöd.

Användning av samhällets samlade resurser

Utredaren ska särskilt belysa

- om de resurser som ställts till förfogande för räddningsinsatserna har använts på ett effektivt sätt och
- intresseorganisationers, frivilligorganisationers och enskilda frivilligas insatser, framför allt avseende samordningen med de offentliga insatserna.

Kommunikation och information till allmänheten

Utredaren ska särskilt belysa

- om den information som lämnats till allmänheten, inklusive viktigt meddelande till allmänheten (VMA), och media under insatsen varit ändamålsenlig, särskilt med avseende på enhetlighet, relevans och tillgänglighet.

Andra relevanta frågor och eventuella författningsändringar

Det står utredaren fritt att inom uppdraget även belysa andra relevanta frågeställningar och eventuella behov av författningsändringar och i förekommande fall föreslå sådana. Utredaren ska beakta Räddningstjänstutredningens förslag.

Konsekvensbeskrivningar

Om utredaren lämnar förslag på åtgärder eller författningsändringar ska de åtföljas av en bedömning av eventuella konsekvenser för statliga myndigheter, landsting, kommuner och andra relevanta aktörer som kan beröras. Om förslagen påverkar kostnader eller intäkter för staten, landstingen, kommunerna eller enskilda ska en beräkning av dessa konsekvenser redovisas och utredaren ska föreslå

finansiering för detta. Finansiering ska ske inom beslutade och beräknade ekonomiska ramar. De samhällsekonomiska konsekvenserna av utredarens förslag ska redovisas. Om förslagen får konkurrensmässiga konsekvenser ska dessa redovisas.

Om något förslag påverkar det kommunala självstyret ska utredaren särskilt redovisa dessa konsekvenser och de särskilda överväganden som lett till förslagen, i enlighet med bestämmelserna i 14 kap. 2 och 3 §§ regeringsformen.

Kontakter och redovisning av uppdraget

Utredaren ska i sitt arbete ta del av relevanta aktörers utvärderingar och utredningar.

Även relevanta erfarenheter från sommaren avseende andra nordiska länder eller länder som deltagit med bidrag i insatserna bör beaktas.

Uppdraget ska redovisas senast den 31 januari 2019.

(Justitiedepartementet)